

„Obnova opatské rezidence“: Interiérová instalace

STANISLAVA BERÁNKOVÁ

Hlavní náplní obnovované budovy bývalé plaské prelatury bude interiérová instalace, připomínající šlechtické bydlení ve druhé polovině 19. století, s akcentem na původní barokní funkce a dochované prvky opatského bydlení.

Aktéry příběhu, který bude prostřednictvím zmiňované instalace vyprávěn, budou představení bývalého cisterciáckého kláštera. Předně Ondřej Trojer (opatem v letech 1681–1699) jakožto iniciátor stavby, a Evžen Tyttl (opatem 1699–1738) jako ten, který na Trojerův koncept přestavby kláštera velkoryse navázal a stavbu dokončil. Stěžejní místo však bude zaujímat metternichovský interiér a především osoba jeho původce, někdejší rakouský státní kancléř Klement Václav Metternich-Winnenburg (1773–1859), který plaské panství v roce 1826 koupil a budovu prelatury významně přestavěl. Tomuto mimořádnému diplomatuvi habsburské monarchie je zasvěcena převážná část instalací státního zámku Kynžvart, který byl jeho letním sídlem. V Plasích bude pozornost soustředěna především na

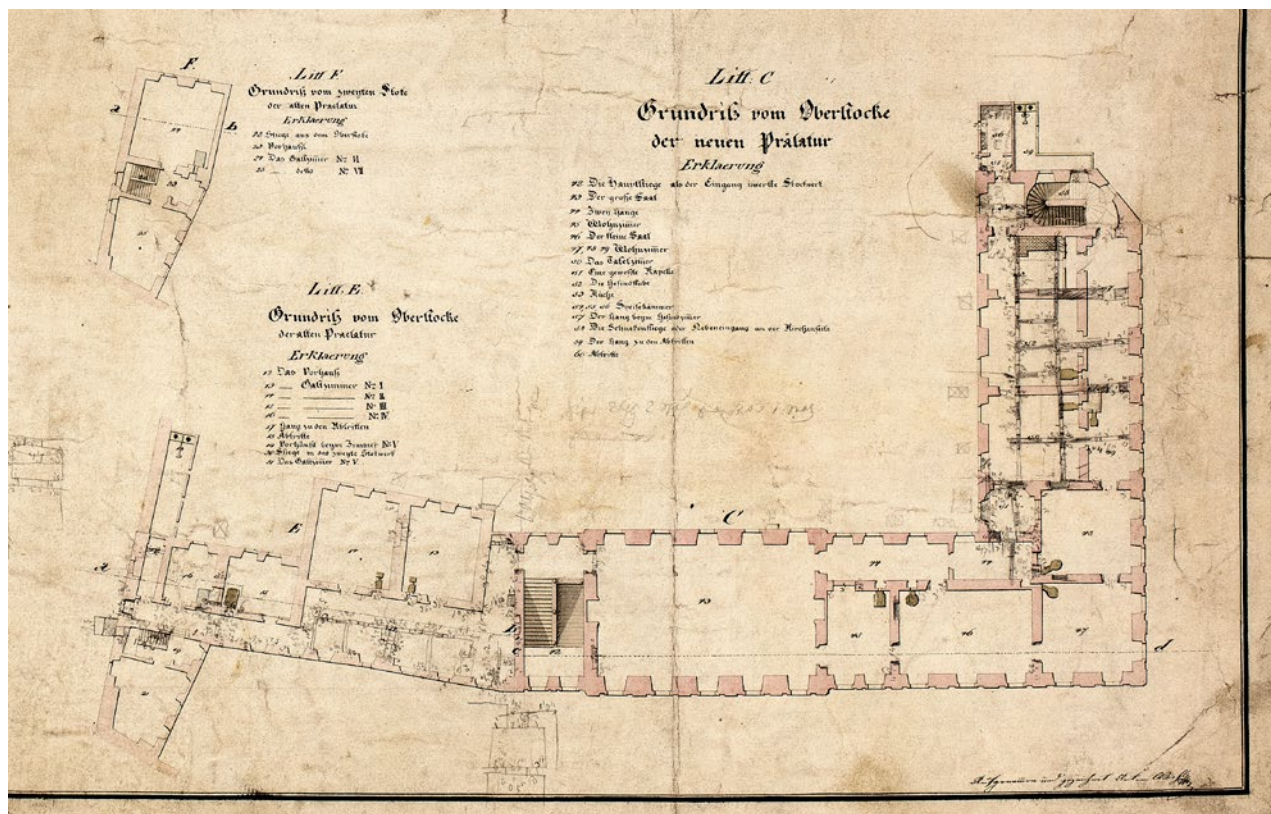
kancléřova syna Richarda Metternicha (1829–1895) a jeho manželku Paulinu Metternichovou, rozenou Sándorovou (1836–1921). Ti plaský zámek intenzivně využívali od sedmdesátých let 19. století jako své podzimní, příležitostné sídlo. Právě tento manželský pár vnesl do plaské kotliny kulturní život, inspirovaný jejich kosmopolitně orientovaným pohledem na svět.

Scénář interiérové instalace *Metternichové v Plasích* je výsledkem několikaletého bádání, směřovaného k pochopení funkce domu, jeho provozních vztahů, dispozičních změn, proměn využití jednotlivých prostor a také k pochopení metternichovského interiéru a vkusu jeho tvůrců.

Nová interiérová instalace si klade za cíl věnovat se rovněž době po roce 1945 – od státní správy bývalého kláštera, prvotního tápání ve využití celého areálu, až po profesionální památkovou správu a interpretaci jednotlivých objektů pod vedením Národního památkového ústavu.

Smyslem práce na přípravě interiérové instalace je mimo jiné i záměr poskytnout pohled na rod Metternichů

Obr. 1. Plasy (okr. Plzeň-sever), klášter. Půdorys, nárys a řez starou a novou prelaturou v Plasích od Antonína Wiehla, detail, z doby před rokem 1829. (Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích, klášter Plasy, mobiliární fond klášter Plasy, inv. č. PY 943)

Obr. 2. Plasy, klášter. Židle ve stylu raného biedermeieru pocházející z původního vybavení plaského zámku (historický čaloun nepůvodní), 1. třetina 19. století. (Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích, klášter Plasy, mobiliární fond klášter Plasy, inv. č. PY 1777)

ve světle současného bádání, již oproštěný od ideologicky zabarveného pojetí historiografie druhé poloviny 19. století a totalitních režimů. Na základě staršího poznání¹ můžeme vyvodit, že kancléř Metternich koupil plaské panství pro jeho rozlehlost, ekonomickou výnosnost a perspektivu v podnikání, aby si zajistil zdroj financí pro svou reprezentativně náročnou činnost u císařského dvora. Nová zjištění však ukazují, že vlastnictví plaského kláštera a celého plaského panství neznamenal pro Metternicha jen utilitární využití za účelem zisku, ale zdá se, že se Plasko stalo objektem jeho osobních, rozsáhlejších zájmů.² Nasvědčuje tomu např. nový inovativní způsob podnikání, který si kancléř Metternich zvolil – založení železářské hutě, nové lesnické podnikání či podpora soukromé parketárny v Nebřežinech. Rovněž výběr spolupracovníků a vynikajících architektů (Pietro Nobile, Josef Kranner) pro přestavbu bývalé plaské prelatury přispívá k přijaté hypotéze. Této domněnce navíc nahrává i fakt, že Metternich nechal do Plas záhy po nabytí zdejšího majetku převést rodový archiv a vybudovat zde rodinnou hrobku (přestavěním barokního kostela sv. Václava, jenž stojí v těsné blízkosti konventu a prelatury). Když vyhodnotíme tyto počiny, můžeme konstatovat, že Plasy pro Metternichy v podstatě zhmotnily některé zásadní momenty jejich šlechtictví. Kancléř

přestěhováním rodového archivu přesunul do Plas minulost svého rodu a prostřednictvím rodinných ostatků i jeho věčnost. Naopak to, čím byl Metternich jako služebník panovníka a soudobý reprezentant císařství, pak ztělesňovala budova kancléřství ve Vídni na náměstí Ballhausplatz a příměstská vila (později palác) za branami Vídně na ulici Rennweg, kde shromáždil svou sbírku umění. To, čím byl Metternich jako zvědavý, vzdělaný člověk toužící po poznání v nových vědních oborech a postupech,³ pro něho představoval zámek Kynžvart s jeho kabinetem kuriozit, knihovnou a sbírkami nejrůznějšího druhu.

Interiérová instalace v plaském klášteře je logicky umístěna do budovy nové prelatury do prvního patra, *piana nobile*, tedy do prostoru bývalého opatského bytu a pozdějšího metternichovského apartmánu. Kancléř Metternich pravděpodobně věnoval přestavbě prelatury velkou osobní pozornost, jak se ukazuje především díky jeho velmi detailnímu popisu přestavby a úprav interiéru.⁴ Ve vztahu k dějinám fungování domu je zajímavá změna dispozice, kterou nechal provést záhy po koupi plaského panství na základě návrhů Pietra Nobileho (1774–1854), s prováděcími plány Josefa Kranner (1801–1871).⁵ Na dobovém plánu, náležitě do mobiliárního fondu kláštera Plasy (obr. 1), je zřetelné zachování dispozice severozápadní reprezentativní části *piana nobile*, která nově zahrnovala bývalý opatský sál, dále knížecí jídelnu, tříosý salón, pracovnu knížete a končila knížecí ložnicí. V jihozápadní části budovy byla zrušena velkorysá opatská chodba, koncipovaná s výhledem na kostel, a byla nahrazena novým komunikačním prostorem na opačné severovýchodní straně prelaturního křídla. To vše bylo provedeno za účelem vytvoření příjemnějšího bydlení díky vhodnější orientaci

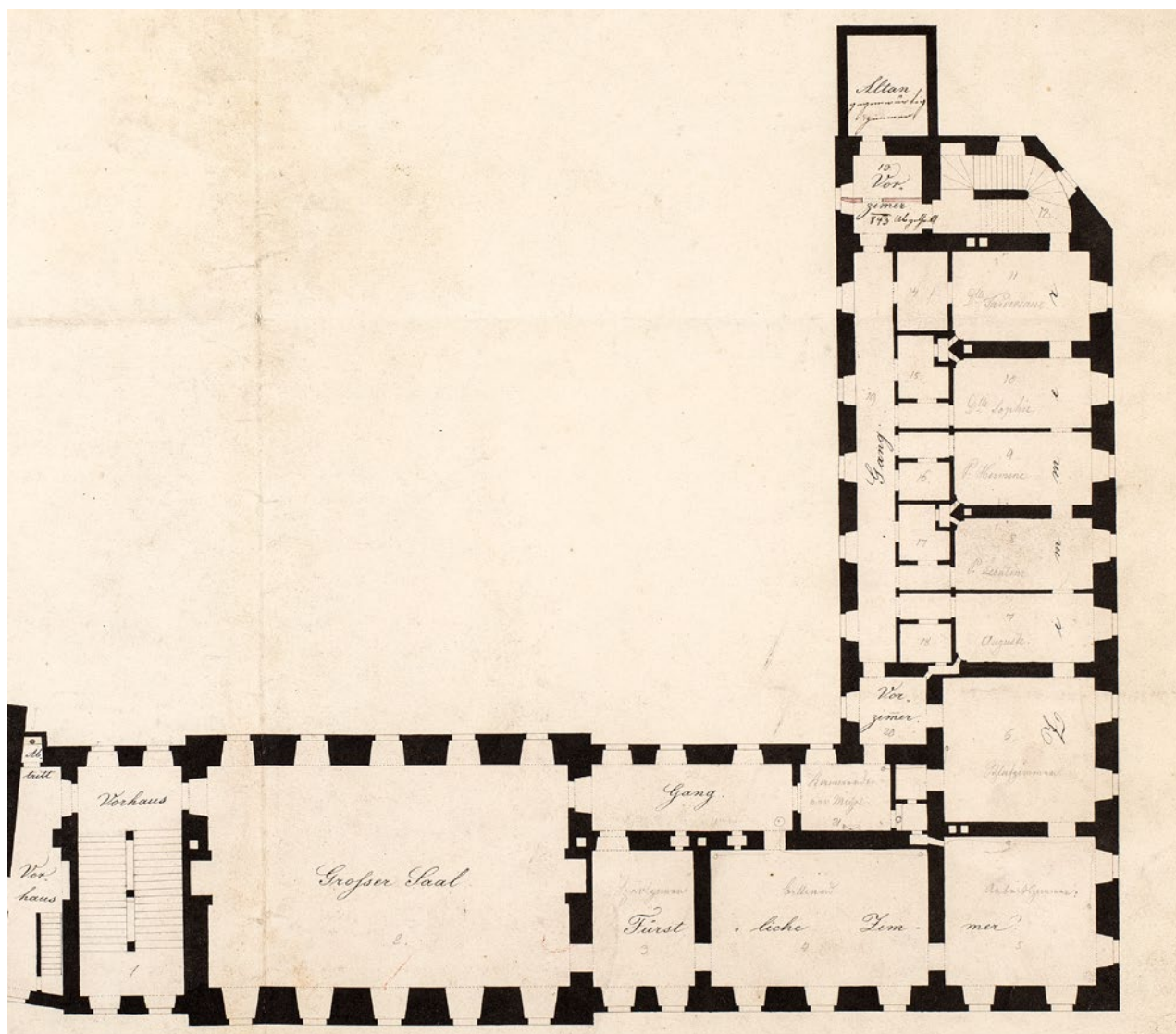
1 Např. SOUTNER, O.; HUBKA, P.: *Plasy, Osm a půl století v plaské kotlině*. KOČKA, V.: *Dějiny politického okresu kralovického*. KAHUDA, J.: *Kancléř Metternich a Plasy, Ve světle soudobých dokumentů*, např. s. 29, 30 ad.

2 „...obědval jsem v Plzni a večer jsem se nacházel v Plasích na panství knížete, kde jsem následujícího dne prohlédl velké stavby a jeden den jsem si prohlédl/ konvent a prelaturu bratří. Nádherné stavby, které nejsou v Itálii určené k těmto účelům. V tomto malém kraji kníže probudil jeho obyvatele k činnosti skrze výstavbu továrny na slévání železa, které je hojně v této oblasti.“ Pietro Nobile bratrovi v dopise z 21. září 1831. (PETRASOVÁ, T.: *Neoklasicismus mezi technikou a krásou, Pietro Nobile v Čechách*, s. 62)

3 Nově např.: PETRASOVÁ, T., c. d., s. 9.

4 Např.: „Pokud jde o podlahy, zůstanou původní v pokojích 2, 3, 4, do pokoje 5 přijdou parkety z bývalého pokoje 12, do pokoje 8 ze starého 10, do pokoje 9 ze starého 7, avšak tak, aby hroty parketových tabulí směřovaly ke stěnám. Pro nové pokoje 6 a 7 se zhotoví tzv. poloparkety s křížem z dubu, ale smrkovou výplní. Pokud by však nebyl cenový rozdíl velký, byly by celodubové parkety vítanější. Chodby 12, 13 a 14 dostanou podlahy z měkkých prken...“ Dopis kancléře Metternicha ze dne 7. 10. 1828 plaskému úřadu, SOA v Plzni, pracoviště Klášter Nepomuk, fond Velkostatek Plasy, kar. 100, citováno dle: PAVLÍK, M.: *Plasy, Prelatura, Stavebně historický průzkum*.

5 „Každá procházka, každý oběd, každá večeře a každá konverzace jasně poznamenána architektonickým nápadem Jeho Výsosti knížete, komentovaná nebo kritizovaná kněžnou a hosty bude citlivě přijata architektem.“ Pietro Nobile bratrovi v dopise z 28. července 1833. (PETRASOVÁ, T., c. d., s. 43)

Obr. 3. Plasy, klášter. Prelatura v Plasích, půdorys 1. patra, stav po rekonstrukci. Adam Fischer, 1844. (Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích, klášter Plasy, mobiliární fond kláštera Plasy, inv. č. PY 940)

obytných prostor na prosluněnou jihozápadní stranu. Velké, často na dvě okenní osy koncipované opatské pokoje byly rozděleny příčkami z lehkého hrázděného zdiva, s cílem vytvořit řadu malých místností spojených enfiládou. Každá z nich byla na severovýchodní straně opatřena malým toaletním předpokojem, sloužícím i jako zázemí pro služebnictvo. Tyto pokoje vedou do již víceméně provozní chodby na severovýchodní straně. Dané řešení podpořilo Metternichův koncept oddělení reprezentativních, lépe řečeno společenských prostor od soukromých, a vymezení servisních a služebných prostor. Toto uspořádání vychází vstřícně dobovému názoru na kvalitu šlechtického bydlení – nabízí prosluněný interiér s již soukromým zázemím šlechticů, aniž by byla opomíjena nutnost reprezentace, avšak vymezující se vůči jejímu baroknímu principu a souvisejícímu ceremonálu. Reprezentativnost interiéru byla demonstrována především kvalitou instalovaného mobiliáře, zjednodušením jeho tvarů a uplatněním luxusních materiálů. V případě metternichovského interiéru je to např. masivní užití mahagonového,

výběrového ovocného a ořechového dřeva se zajímavou kresbou (obr. 2).⁶

Můžeme tedy konstatovat, že v severozápadní části prvního patra vznikl šlechtický apartmán kancléře se všemi jeho atributy: reprezentativním sálem, společenským salónek, pracovnou, ložnicí a kabinetem. V části jihozápadní pak vznikl jakýsi „hotelový“ typ ubytování pro příležitostné návštěvy jednotlivých členů Metternichovy rodiny. Tuto koncepci potvrzuje jednak současný stav dochování interiéru, jednak i historický plán z mobiliárního fondu kláštera Plasy (obr. 3) s rukopisnými přípisů určujícími uživatele jednotlivých pokojů. Nutno podotknout, že v následujících letech proběhlo v interiérech prvního

6 Více k proměně užívání historického interiéru v 18. a 19. století např.: LUKÁŠOVÁ, E.: *Zámecké interiéry, Pohledy do aristokratických sídel od časů renesance do doby první poloviny 19. století*. KUBEŠ, J.: *Reprezentační funkce sídel vyšší šlechty z českých zemí (1500–1740)*. LENDEROVÁ, M.: *Vídeňský palác Schwarzenbergů v období mezi časy, Změny a život v jeho zdech*.

Obr. 4. Vídeň, neidentifikovaný metternichovský interiér, pravděpodobně palác na Rennwegu, okolo roku 1910. (Österreichische Nationalbibliothek, inv. č. Pf 1.539:C(6))

patra ještě několik drobných stavebních úprav (transfery ostění dveří, změny povrchů podlah, přístavba pokojů v místě opatského balkonu atd.). Základní dispozice již ale byla ponechána, došlo pouze k navýšení kapacity prostor vyčleněných pro hostinské pokoje a zázemí pro obslužný personál. K tomuto účelu bylo využito přízemí prelatury a staré opatství, a to především pro příležitostné akce v podobě podzimních honů.

V námi sledovaném období, tedy v poslední třetině 19. století, se interiérové vybavení proměnilo dle vkusu manželského páru Richarda a Pauliny Metternichových a také pozdějších stálých obyvatel zámku, kterými byl např. manželský pár Theodor Maxmilian Thurn-Taxis (1876–1939) a Paulina Thurn-Taxisová, rozená Metternichová (1880–1960).

Richard a Paulina Metternichovi vynikali mezi rakouskou šlechtou druhé poloviny 19. století nebyvalou prostorovou mobilitou, především dlouholetými pobyty na evropských královských a císařských dvorech. To bylo důsledkem především Richardovy diplomatické kariéry ve službách rakouského panovníka.⁷ Plaský zámek, který byl pouze jedním z mnoha sídel metternichovské primogenitury,⁸ začali intenzivně obývat především po Richardově penzionování v roce 1870. Bývalá plaská prelatura byla využívána Metternichy v rámci celoročního pohybu šlechty (*Sejour*) především v podzimních měsících, pro setkávání rodiny a širšího okruhu šlechticů v době lovecké sezóny. Rodina setrvala v Plasích až do období Vánoc a teprve po vánočních svátcích se odebírala do Vídně za svými společenskými povinnostmi. Zámek byl tedy

využíván pro rodinné sešlosti, protože i širší aristokratická základna byla v jistém smyslu za rodinu považována. Prvek reprezentace ve smyslu vymezení postavení vůči

7 Richard Metternich se narodil jako prvorozený syn z druhého manželství kancléře Metternicha s Marií Antonii Leykamovou (1806–1829), která zemřela 10 dní po Richardově narození. Kníže Metternich umožnil svému synovi vzdělání ve Vídni, Paříži a Londýně; ještě před tím byl jeho domácím učitelem Adalbert Stifter (1805–1868), známý českoněmecký spisovatel. Richard Metternich pokračoval v diplomatické kariéře svého otce a od roku 1829 vystřídal diplomatické posty v Paříži, Londýně, Drážďanech a jeho kariéra vyvrcholila hodností rakouského velvyslance na pařížském dvoře Napoleona III. od roku 1859. Paříž opustil v roce 1870 po pádu císařství a odešel i z císařských diplomatických služeb. Po penzionování se věnoval správě rodového majetku a také svým zálibám, které pravděpodobně zdědil po otci – pořádní rodového archivu, shromažďování knih, hudbě a také lovu a myslivosti. Od roku 1859 mu stála po boku jeho manželka Paulina, rozená Sándorová, která byla zároveň jeho neteří. Paulina Metternichová sdílela se svým manželem zálibu v hudbě a především v divadle, které sama ve svém salónu provozovala, často v roli herečky či režisérky. V prostředí vídeňského i pařížského dvora byla vyhlášenou organizátorkou charitativních akcí v podobě divadelních představení, uměleckých výstav nebo také tzv. květinových korb, díky kterým se jí podařilo propojovat měšťanskou vrstvu společnosti s vysokou aristokracií. Blíže: *Frühlingsfest, Svátky jara v podání Pauliny Metternichové* [online].

8 Dále např.: zámek Kynžvart, zámek Johannisberg v Porýní, vídeňský palác na Rennwegu, panství Kojetín na Moravě, sáňdorský statek Bajna v Uhrách.

Obr. 5. Vídeň, neidentifikovaný metternichovský interiér, rok 1840. (Národní památkový ústav, územní památková správa v Praze, mobiliární fond zámku Kynžvart, inv. č. KY 1933)

panovníckému dvoru pak představovala jiná sídla (např. vídeňský palác a zámek Kynžvart).

Hlavními zdroji poznání interiéru bývalé plaské prelatury se staly inventáře vnitřního vybavení plaského zámku z doby zrušení kláštera⁹ a především metternichovské inventáře plaského zámku z let 1888–1920,¹⁰ případně inventáře či různé soupisy vybavení dalších metternichovských sídel.¹¹ Tyto dokumenty nám umožňují jakýsi náhled na prostorové rozvržení interiéru, částečně i prostorové vztahy, funkci jednotlivých místností a také jejich vybavení. Dalším pramenem informací může být nečetný ikonografický a fotografický materiál, zachycující historické metternichovské interiéry, kde však často nelze určit lokaci (obr. 4, 5). Velmi dobrým podkladem a také vzorem pro rekonstrukci interiéru jsou vzácné dochované evidenční pomůcky používané v metternichovských domech (obr. 6). Nutno dodat, že cílem studia je metternichovský interiér jako fenomén, tudíž objektem badatelského zájmu jsou prameny ze všech metternichovských sídel. Jedině tak lze pochopit, jakou úlohu hrál u Metternichů plaský zámek a pro jaký typ bydlení byl určen.

Klíčovým zdrojem potřebných informací pro rekonstrukci interiéru je samozřejmě stavba samotná a její stavebně historické poznání. Pro to, aby stavba i interiér působily autenticky, je však zásadní dochovaný mobiliář. Plaský mobiliární fond byl zaevidován tehdejší Národní

správou záhy po zestátnění areálu v roce 1945.¹² Národní kulturní komise v roce 1948 provedla eliminaci¹³ a mobiliář byl rozvezen do nejrůznějších organizací, jako např. Vojenský historický ústav, Národní galerie, Pražský hrad, Městské muzeum v Plzni, Muzeum v Mariánské Týnici atd. Značná část fondu byla eliminována do sběrný na

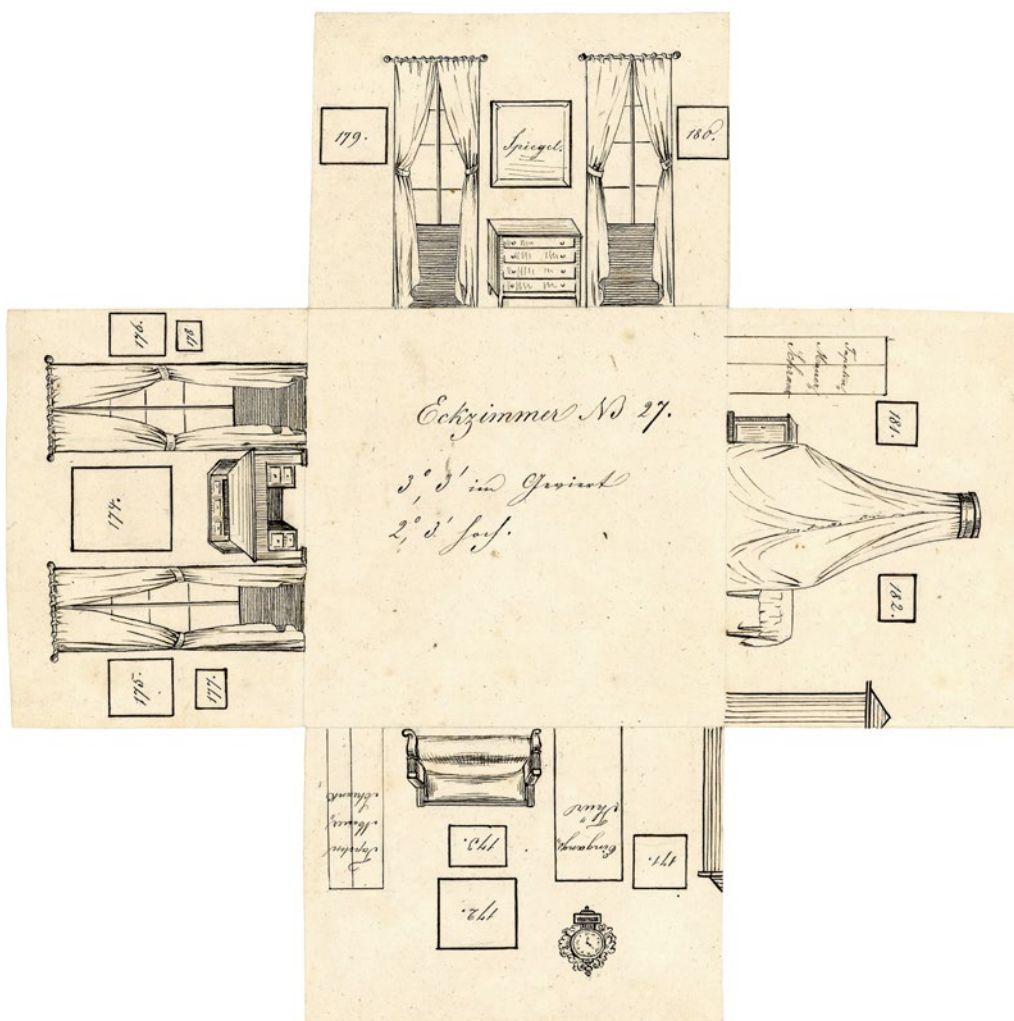
9 NA, Česká státní účtárna, kart. 279, Licitatio prothocoll 1786. NA, Česká státní účtárna, kart. 279, Inventář majetku kláštera Plasy 1785.

10 SOA v Plzni, pracoviště Klášter, Ústřední správa Metternich Plasy, karton č. 98, Schloss Plass. Mobilier-Inventar vom Jahre 1888. SOA v Plzni, Fond Velkostatek Plasy, kniha č. 27, Schloss Plass. Mobilier-Inventar 1904. SOA v Plzni, Fond Velkostatek Plasy, kart. 460, Domäne Plass. Schloss-Inventar 1906.

11 Např.: NPÚ, ÚPS v Praze, Státní zámek Kynžvart, mobiliární fond zámku Kynžvart, inv. č. KY 34 154, Soupis mobiliáře paláce Metternich ve Vídni 1897. Týž, inv. č. KY 34 239, Soupis obrazů a mědirytin zaslaných v roce 1908 z paláce Metternich na Kynžvart. Týž, inv. č. KY 34 238, Inventář zámku Kynžvart 1906. Týž, inv. č. KY 29 866, inventář Lamp na zámku Kynžvart 1906. Týž, inv. č. KY 35013a 002, Soupis stolního stříbra zasláního 1895 z Vídně do Plas., atd.

12 SOkA Plzeň-sever, Plasy, Fond Okresní národní výbor Plasy, Seznamy movitého majetku podléhajícího konfiskaci v Plasích (včetně zámku) 1945–1947, nezpracováno.

13 NA, Fond Státní památková správa, dodatky, hl. kart. 143.

Obr. 6. Neidentifikovaný metternichovský interiér, pravděpodobně Kynžvart, pomůcka pro evidenci sbírek, okolo roku 1840. (Národní památkový ústav, územní památková správa v Praze, mobiliární fond zámku Kynžvart, inv. č. KY 34230)

Státním zámku Horšovský Týn s označením „svoz Plasy“. Tento soubor byl od devadesátých let postupně navrácen zpět do Plas a v nedávné době scelen; nyní je opět nedílnou součástí mobiliárního fondu kláštera Plasy. Plaský fond obsahuje poměrně rozsáhlou kolekci obrazů, která dokumentuje šlechtický sběratelský zájem a vkus od druhé poloviny 19. století do roku 1945. V tomto fondu je však očividná absence nábytkového vybavení, kterou lze vysvětlit veřejnou dražbou, jež proběhla v Plasích 18.–25. července 1948. Lze předpokládat, že užitečný mobiliář byl jistě objektem velkého zájmu místních obyvatel. Pro doplnění interiérového vybavení byl využit fond Státního zámku Kynžvart, kde byly vybrány typové kusy nábytku odpovídající popisům historických inventářů. Zámek Kynžvart se také stal zdrojem informací a předloh pro výrobu kopií nedochovaných interiérových doplňků, dveřních klik, dveřního kování, nástěnných a stolních osvětlovacích těles či interiérových textilních dekorací. Součástí právě probíhajícího projektu, financovaného z IROP, je také rozsáhlé restaurování desítek kusů mobiliáře. Nutno dodat, že se jedná o první tak rozsáhlé odborné ošetření movitých předmětů z plaského mobiliáře za dobu trvání státní správy, a v podstatě tak jeho záchranu.

Pro interpretaci interiérů návštěvníkům byla zvolena forma volné prohlídky bez průvodce, s pravidelnými tematickými prohlídkami komentovanými zkušeným průvodcem či přímo kurátorem. Návštěvníci budou mít možnost volného pohybu po interiéru, který navazuje na historickou trasu pohybu návštěv šlechtických domácností a umožňuje tak současnému pozorovateli individuálnější zážitek a „vtažení do děje“. Původně reprezentativní severozápadní křídlo bude uzpůsobeno pro volný pohyb a využívání návštěvníky. Především bývalý šlechtický salón, vybavený replikami nábytku, bude poskytnut jako společenský prostor ke studiu, k doplnění informací, k odpočinku či sdílení zážitků. Původně soukromé části šlechtického bytu v jihovýchodní části budovy bude možno volně prohlédnout, a to projitím enfiládu po trase vymezené běhouny, šňůrami a elektromagnetickými branami. Přístupné budou rovněž místnosti služebních prostor – předpokojů – s náznakově instalovanými replikami a s možností průhledů do soukromých pokojů přes mechanické zábrany. Informace k interiérové instalaci budou nabídnuty ve formě textů či audionahrávek, rozmístěných na prohlídkové trase. Dalo by se říci, že návštěvníci se tak stanou přímou součástí

autentického metternichovského interiéru bez průvodcovského zprostředkovatele.

Další specifikum připravované instalace determinuje intenzivní práce plaského studijního depozitáře na zmínované instalaci. Plaský studijní depozitář se dlouhodobě zaměřuje na obor preventivní péče o historický mobiliář, s výraznou inspirací v historických postupech. Právě tyto přístupy k péči o mobiliář je zde nyní možno prezentovat a také aplikovat. Jedná se např. o způsob zastínění oken, ochranu mobiliáře v době nepřítomnosti šlechty, mechanickou ochranu jednotlivých kusů při pravidelném používání, každodenní ošetřování a ochranu mobiliáře před dřevokazným a jiným hmyzem.

Interiérová instalace *Metternichové v Plasích* se tak stane druhou hlavní návštěvnickou trasou plaského kláštera, s cílem důstojně připomenout významnou metternichovskou éru v dějinách plaského kláštera a celého regionu. Prohlídka interiéru by měla nabídnout možnost nahlédnout na šlechtické sídlo ve třech rovinách: z pohledu barokního preláta, příslušníka vysoké aristokracie druhé poloviny 19. století a také z pozice obslužného personálu a každodenního provozu domu. Záměrem realizátorů instalace je poskytnout návštěvníkům možnost hlubšího zážitku, individuálního a detailního zkoumání a poznání provozních vztahů domu, anebo jen nenáročného spočinutí v kultivovaném, autenticky zařízeném historickém interiéru.

Prameny

- Národní archiv Praha (NA), Česká státní účtárna, kart. 279, Licitatio prothocoll 1786.
 Národní archiv Praha, Česká státní účtárna, kart. 279, Inventář majetku kláštera Plasy 1785.
 Národní archiv Praha, Fond Státní majetková správa, dodatky, hl. kart. 143.
 Národní památkový ústav (NPÚ), územní památková správa (ÚPS) v Praze, Státní zámek Kynžvart, mobiliární fond zámku Kynžvart.
 Státní oblastní archiv (SOA) v Plzni, Fond Velkostatek Plasy, kniha č. 27, Schloss Plass. Mobiliar-Inventar 1904.
 Státní oblastní archiv v Plzni, Fond Felkostatek Plasy, kart. 46, Domäne Plass. Schloss-Inventar 1906.
 Státní oblastní archiv v Plzni, pracoviště Klášter, Ústřední správa Metternich Plasy, kart. 98, Schloss Plass. Mobiliar-Inventar vom Jahre 1888.
 Státní okresní archiv (SOKA) Plzeň-sever, Fond Okresní národní výbor Plasy.

Literatura a nepublikované zprávy

- CINK, Ondřej et al.: *Metternichové & Kynžvartsko v době Albrechta z Valdštejna, Valdštejnové – lvi ve službách císařů, Sborník příspěvků online kolokvia 28. 11. 2020*. Lázně Kynžvart, Národní památkový ústav, zámek Kynžvart, 2020.
 FALÁŘ, Martin: *Svět rakouské a francouzské aristokracie očima rodiny Metternichových v druhé polovině 19. století*. Praha 2005.
 Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Ústav hospodářských a sociálních dějin.
 Frühlingsfest, Svátky jara v podání Pauliny Metternichové. In *Studijní depozitář Plasy* [online]. Plasy, Studijní depozitář mobiliárních fondů – Klášter Plasy, 2021 [cit. 2021-05-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.studijni-depozitar.cz/cs/o-depozitari/priklady-fondu#Fruhlingfest%20-%20pohlednice>>.
 KAHUDA, Jan: *Kancléř Metternich a Plasy, Ve světle soudobých dokumentů*. Plasy, Město Plasy, 2009.
 KOČKA, Václav: *Dějiny politického okresu kralovického. Díl 1. Soudní okres kralovický*. Kralovice, Kralovický okres, 1930.
 KRČEK, Jakub: *Rušení klášterů na Plzeňsku. Kladruby, Plasy a Chotěšov v době josefínských reforem*. Plzeň, Vydavatelství Západočeské univerzity, 2013.
 KUBEŠ, Jiří: *Reprezentativní funkce sídel vyšší šlechty z českých zemí (1500–1740)*. České Budějovice 2005. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Historický ústav.
 LENDEROVÁ, Milena: Vídeňský palác Schwarzenbergů v období mezi časy, Změny a život v jeho zdech. In *Život pražských paláců, Šlechtické paláce jako součást městského organismu od středověku na práh moderní doby* (sest. FEJTOVÁ, Olga et al.). Praha, Scriptorium; Archiv hlavního města Prahy, 2009, s. 681–693. (Documenta Pragensia, 28).
 LUKÁŠOVÁ, Eva: *Zámecké interiéry, Pohledy do aristokratických sídel od časů renesance do doby první poloviny 19. století*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, 2015.
 METTERNICH, Pauline: *The days that are no more, Some reminiscences*. London, Eveleigh Nasch and Grayson, 1921.
 METTERNICHOVÁ, Tatiana: *Svědectví o neobyčejném životě*. Praha, Panorama, 1992.
 PAVLÍK, Milan: *Plasy, Prelatura, Stavebně historický průzkum*. Praha, Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů, 1976. T 037-4-13953. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni.
 PETRASOVÁ, Tatána: *Neoklasicismus mezi technikou a krásou, Pietro Nobile v Čechách*. Plzeň, Západočeská galerie v Plzni, 2019.
 SIEMANN, Wolfram: *Metternich. Stratege und Visionär, Eine Biografie*. München, C. H. Beck, 2016.
 SOUTNER, Oldřich; HUBKA, Petr: *Plasy, Osm a půl století v plaské kotlině*. 3 díly. Plasy, Státní okresní archiv Plzeň-sever; Městský úřad, 1996–2000.
 WASSILKO, Theophila: *Fürstin Pauline Metternich*. Wien, Verlag für Geschichte und Politik, 1959.

Autor

Mgr. Stanislava Beránková

kurátorka, vedoucí studijního depozitáře Plasy
 Národní památkový ústav, územní památková správa v Českých Budějovicích, správa kláštera Plasy
 tel.: 724 663 692, e-mail: berankova.stanislava@npu.cz